

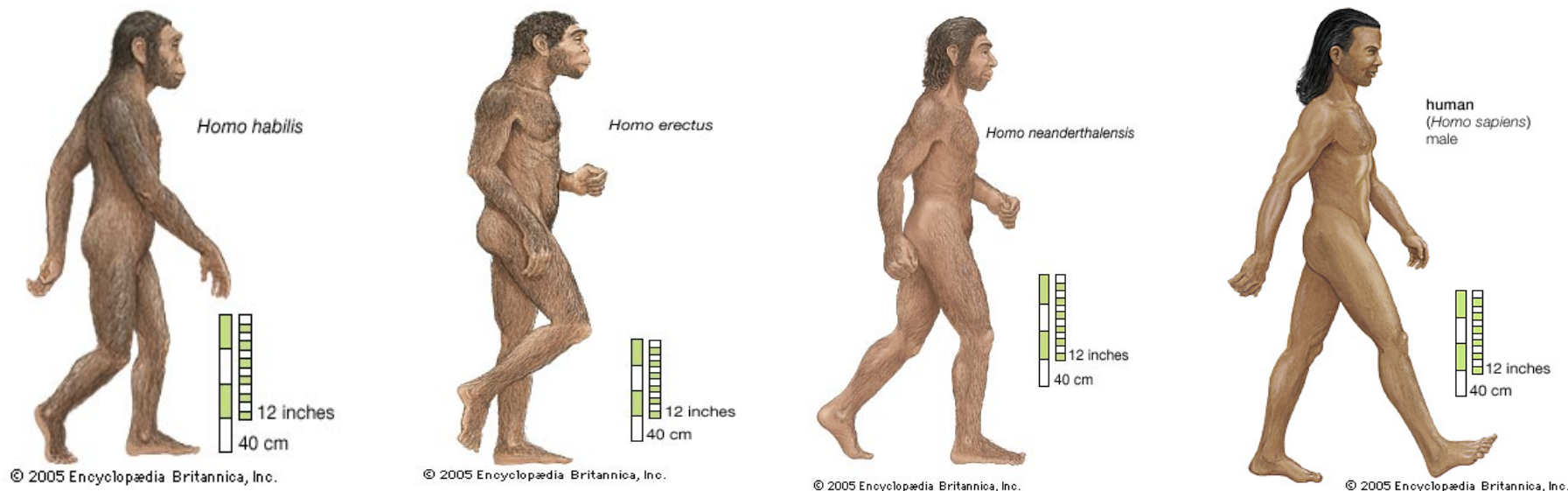
Antropogēze (cilvēces veidošanās process)

UZDEVUMI:

1. Uzmanīgi izpēti attēlus 1 un izlasi tekstus zem tiem.
2. Atbildi uz jautājumiem:
 - *Pēc kādiem kritērijiem tiek salīdzināti mūsdienīgā cilvēka priekšteči? Nosauci šos kritērijus.*

- a) _____ b) _____ c) _____
- d) _____ e) _____

attēli 1

Homo habilis – „prasmīgais cilvēks”.
(pirms 2,5 – 1,5 miljoniem gadu)
Augums nav pārsniedzis 1,5 m.
Galvas kaus – masīvs;
Smadzeņu apjoms – 660-800cm³
- Sāka attīstīties spēja savienot īkšķi ar citu pirkstu galiem

Homo erectus - „stāvusstaigājošais
(pirms 1,6 miljoniem gadu – 200 000)
- Mūsdienu cilvēkam raksturīga stāvus staigāšana. Galvaskausa zema pieplacināta forma. Slīpa pieres daļa; masīvi uzacu valnīši.
Smadzeņu apjoms –810 -1250 cm³

Homo neanderthalenis
cilvēks” (pirms 200 000- 30 000 gadu)
Liels smadzeņu apjoms ap 1200- 1600 cm³.
Izteikti acu valnīši. Mazattīstīts zods, primitīva zoda uzbūve. Ir jau vairāk noapaļots galvas kaus.

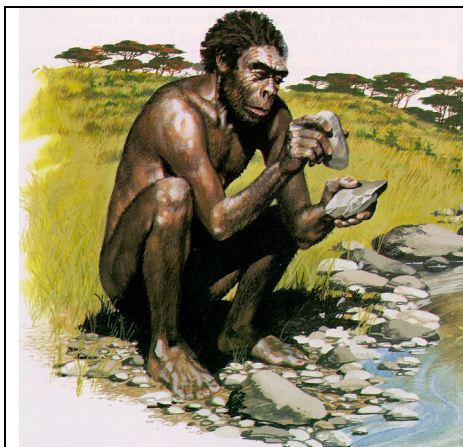
Homo sapiens - „saprātīgais cilvēks”
(pirms 100 000)
Ķermeņa uzbūve mūsdienīga.
Liels augstums galvaskausam. Smadzeņu apjoms –900 -2000 cm³ (atbilstoši mūsdienu cilvēkam). Neizteikti uzacu valnīši. Labi veidots zods.

• *Apraksti , kā mainās Homo laika gaitā* _____

• *Kādas zinātniskās teorijas uzskati ir atspoguļoti attēlos?* _____

3. Vai nosauktie kritēriji nosaka visus cilvēkam raksturīgos kritērijus? Aplūko attēlus 2.

attēli 2

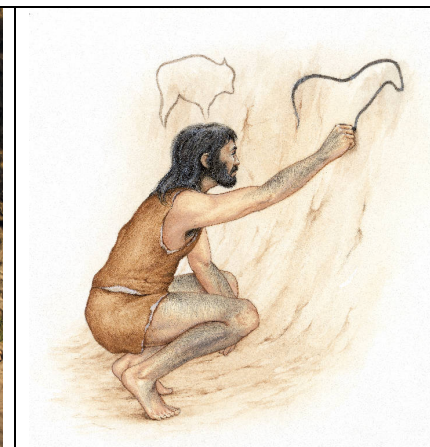
Homo habilis

Homo erectus

Homo sapiens

4. *Kas vel, pēc tavām domām, atšķir cilvēku no dzīvnieku pasaules?*

NEOLĪTS 1

[*Neolīts* – jaunākais akmens laikmets (no 9 000 – 8 000 g. līdz 4 000g.)

Uzdevumi:

1. Apskati attēlus 1N (a, b, c)¹ un 2N (a, b)².
2. Katram attēlam piedāvā savu virsrakstu

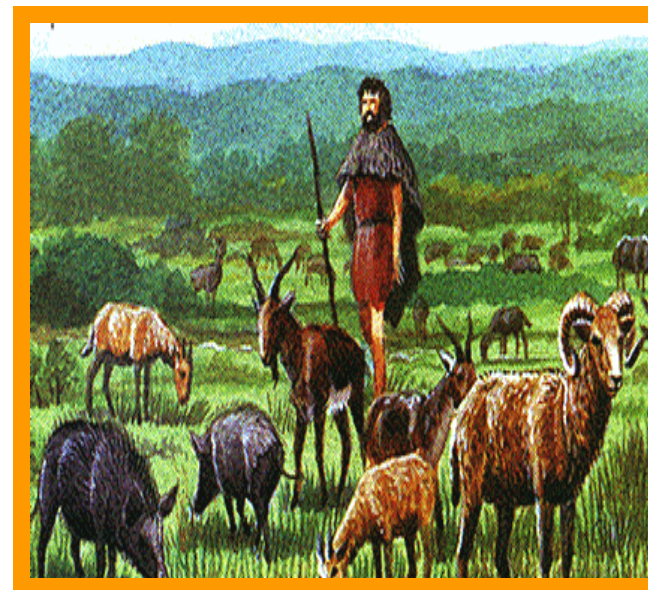
attēls 1N (a)

attēls 1N (b)

attēls 1N (c)

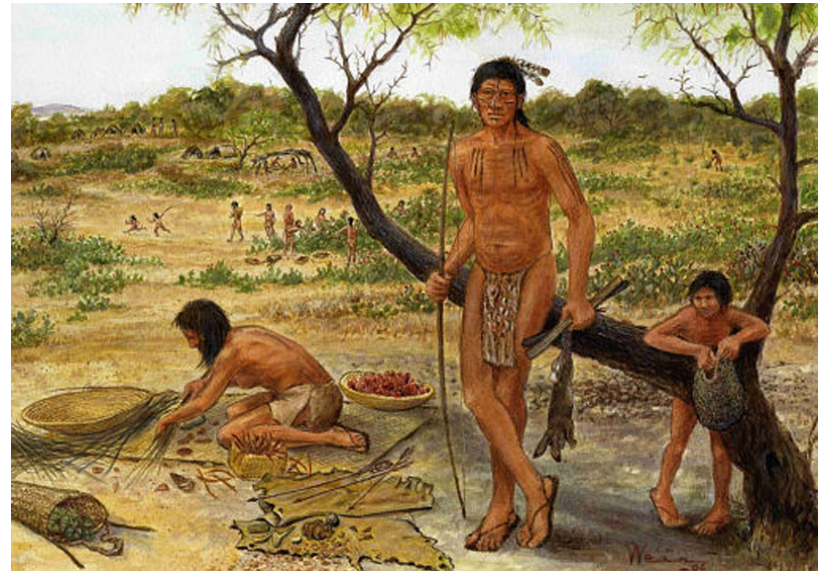
¹ neolīta laikmets

² mezolīts

attēls 2N (a)

attēls 2N (b)

3. Ieraksti tabulā, kādā veidā cilvēki nodrošināja iztiku un sadzīvei nepieciešamo

M E Z O L Ī T S (avoti 2N)	N E O L Ī T S (avoti 1N)

4. Izmantojot tabulu atzīmē izmaiņas cilvēku nodarbošanās veidā un izskatā neolītā

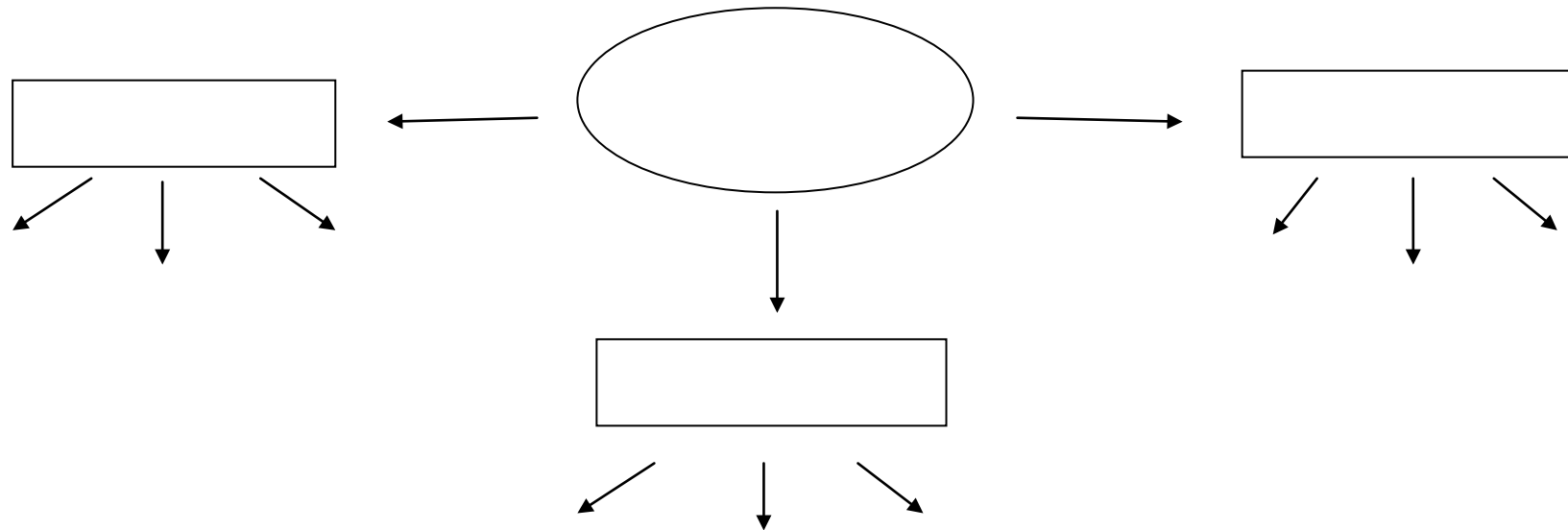
5. Vai mainās cilvēka „attiecības” ar dabu? Pamato savu atbildi.

DARBA LAPA 3

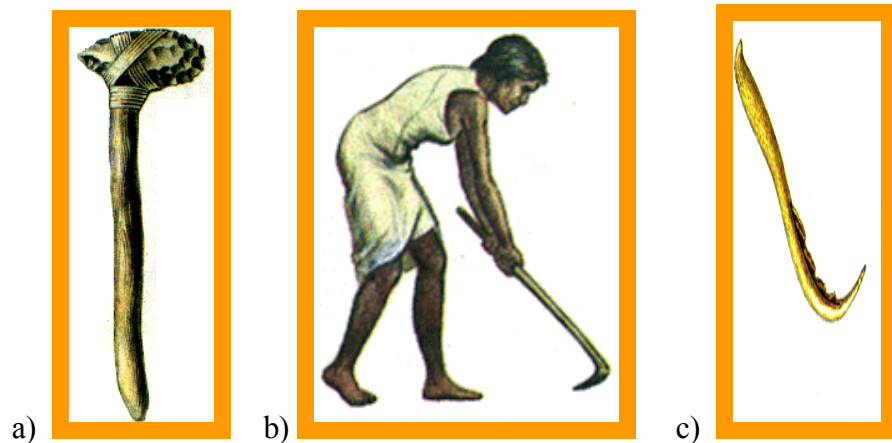
NEOLĪTS 2

Uzdevumi:

1. Ciltis, kas apdzīvoja Tuvos Austrumus un Mazāziju atklāja jaunus iztikas veidus (sk. DARBA LAPA 2, attēli 1N).
 - *Kādas cilvēka dzīves jomas, pēc tavām domām, varēja ietekmēt jaunu iztikas veidu atklāšana un kā?*
2. Izveido zirkli, izmantojot avotus 3N, 4N, 5N, 6N.

Avots 3N

Neolīta laikmetā jaunais cilvēku nodarbošanās veids veicināja jaunu darba rīku ienākšanu viņu dzīvē, kā arī dažu jau esošo izmantošanu ar citu nolūku. Ar **akmens cirvja** (a) palīdzību izcirta kokus un krūmus, tad izlauza laukā celmus, visu sadedzināja, pelnus sajauca ar zem (tos izmantoja kā mēslojumu). sagatavojot tādā veidā vietu graudu sējai. Zemi apstrādāja ar **kapli** (b).

Ražu novāca izmantojot koka, kaula vai krama **sirpi** (c).

Ap 5.-4. gadu tūkstoši pr. Kr. Dienvidēiropā un Rietumāzijā parādījās arks, ko vilka ar vēršiem [[Klišāns, 31.lpp.].

Tagad cilvēku labklājība bija atkarīga tikai no viņu pašu darba.

Avots 4N

Pārtikas ražošanas attīstības gaitā cilvēki vairāk uzmanības saka pievērst darba rīku un sadzīvei nepieciešamo priekšmetu darināšanai. To veicināja arī tas, ka mainoties dzīves veidam pateicoties lopkopības un zemkopības ienākšanai cilvēku dzīvē, viņiem radās vairāk brīvā laika.

- I. Jau no senākiem laikiem cilvēki pina grozus no klūgām un apsmērēja tos ar māliem. Tomēr, kad tādā grozā tika ūdens, māli izšķīda. Kad tāds „mālu” grozs saskārās ar uguni, māli kļuva cieti un radās keramika. Māla traukus izmantoja lai uzglabātu graudus un citu pārtiku.

II. Apmēram tajā pat laikā nozīmīgu vietu cilvēka dzīvē sāka ieņemt arī tekstilmāksla. No kultivētiem liniem, kaņepēm un kokvilnas ar vārpstiņu palīdzību tika iegūtas šķiedras apģērba izgatavošanai [Klišāns, 31.lpp.].

Laiku gaitā tika izgudrotas stelles. Tas deva iespēju aust drānas. Pateicoties jauno materiālu izmantošanai apģērba darināšanā, cilvēks kļuva vairāk pasargāts no dabas apstākļu ietekmes.

III.

Senie cilvēki neolīta laikmetā apguva arī tam laikam diezgan sarežģītas tehnoloģijas.

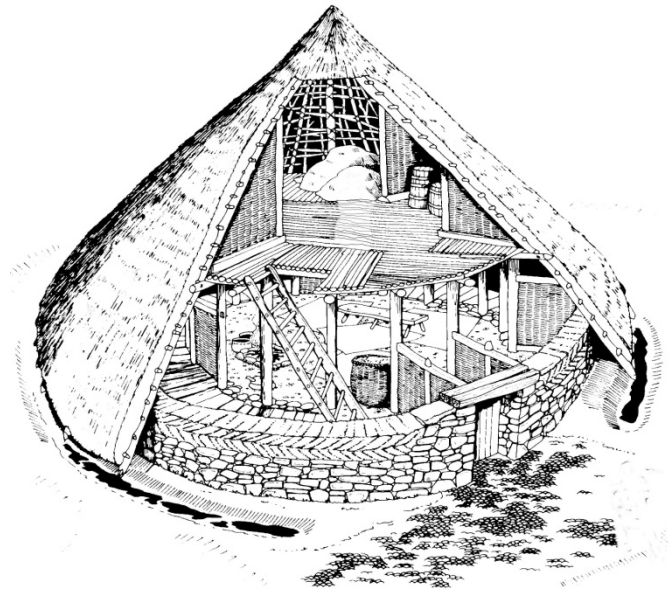
Tā tika izgudrota akmens urbšanas ierīce, kuru izmantoja pagatavojot akmens cirvjus ar koka kārtu.

Avots 5N

Avots 6N

Neolīta laika ciemats

Neolīta laikā, kā konstatēja arheologi, tika būvētas pat vairāku stāvu dzīvojamās mājas. Ēku būvniecībā atkarībā no ģeogrāfiskas vides sāka lietot mālu, baļķus vai akmeņus.[Klišāns, 30]

NEOLĪTS 3

Uzdevumi:

1. Uzmanīgi izpēti attēlus

Avots M

Mezolīta laikmeta cilvēku apmešanās vieta

Avots 5N

Neolīta laika ciemats

2. Salīdzini cilvēku apmešanās vietas mezolīta un neolīta laikmeta, atzīmē atšķirības

3. Izmanto savus attēlu analīzes secinājumus un atbildi uz jautājumu:

– *Par kādām izmaiņām pirmatnējo cilvēku sabiedrībā neolīta periodā var secināt?*

- a) _____ b) _____
c) _____ c) _____

NEOLĪTS 4

Uzdevumi:

1. Izlasi tēmas konspektīvo izklāstu (fleš), izmanto visu pildīto *Darba lapu* iegūtās atziņas un atbildi uz jautājumu:

– *Kā jaunu nodarbošanās jomu rašanās varēja ietekmēt cilvēku dzīvi?*

2. Visas izmaiņas cilvēku dzīvē mainīja arī sabiedrības modeli. Izmantojot tēmas konspektīvo izklāstu un savas zināšanas, pieraksti paskaidrojumus sekojošiem argumentiem:

• veidojās darba dalīšana pēc nozarēm _____

• izzuda barības augu vācēju un mednieku kopienai raksturīgā vienlīdzība _____

• palielinās darba ražīgums, kā rezultātā samazinās kolektīva nozīme un pieaug atsevišķu lielu ģimeņu loma _____

• kopienas locekļi sāka atšķirties ar nodarbošanās veidu, apģērbu, mājokli, mantas daudzumu _____

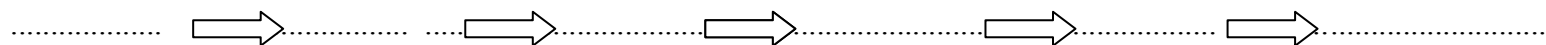
3. Saistībā ar neolīta laikmetu tiek lietots jēdziens „neolītiskā revolūcija”. Kāpēc? Kā tu varētu to izskaidrot? _____

Uzdevumi:

1. Izlasi konspektīvo tēmas izklāstu (fleš) un avotus 1N- 6N.
2. Aizpildi tabulu.

		P a l e o l ī t s	M e z o l ī t s	N e o l ī t s
Klimats un daba				
Nodarbošanās				
Dalībnieki				
Dzīves veids				
Sadzīve	darba rīki			
	mītnes			
	iztika			

3. Izveido stāstu par katru laikmetu. Izskaidro tam raksturīgo parādību savstarpējo saiti un mijiedarbību, veidojot loģisko ķēdi:

4. Atzīmē ar dažādas krāsas zīmuliem līdzīgo un atšķirīgo paleolīta, mezolīta un neolīta laikmetos. Ar ko tas ir izskaidrojams? Tavi secinājumi:
